

GENOOTSCHAP NEDERLAND - ARUBA

VOOR U GELEZEN...

24 OKTOBER 2015

TEN GELEIDE

Geachte deelnemer van het Genootschap Nederland-Aruba, geachte lezer!

Hierbij ontvangt u de augustus-september 2015-editie van Voor u gelezen... De geregelde bloemlezing van berichten over actuele ontwikkelingen in en om Aruba is, zoals al vele jaren het geval is, geredigeerd door ons bestuurslid Nelo Emerencia.

De berichten die hij deze keer selecteerde, betreffen de belangwekkende discussie over de rechtsgeldigheid van de financiële aanwijzing (2014) voor Aruba. Maar ook de mogelijke overname en heropening van de raffinaderij. Relevant is voorts dat veel Arubaanse jongeren een vervolgstudie beginnen in Nederland, op Aruba en in de regio.

Graag wil ik bij het uitkomen van deze publicatie van ons Genootschap Nederland-Aruba kort stilstaan bij de Jaarlijkse Bijeenkomst op 3 oktober. Het bestuur is verheugd te kunnen melden dat deze traditionele, achttiende, bijeenkomst, de belangstelling had van ruim 130 deelnemers en genodigden.

Centraal stond de toespraak van de Arubaanse taalkundige Ramon Todd Dandaré. In zijn inleiding over de historische ontwikkeling en emancipatie van het Papiamentu gaf hij aan hoopvol te zijn over de toekomst van deze taal. De Gevolmachtigde Minister van Aruba, de heer Alfonso Boekhoudt, belichtte in zijn toespraak enkele actuele ontwikkelingen in Aruba. Hij besteedde o.m. aandacht aan de duurzame ontwikkeling en het investeringsbeleid van Aruba.

Op de Jaarbijeenkomst 2015 heb ik met nadruk aandacht geschonken aan de politieke en maatschappelijke omgeving van het Genootschap Nederland-Aruba. De verhoudingen binnen het Koninkrijk zijn zakelijker en directer geworden. Dit vaststellende vervult het Genootschap een belangrijke rol in het debat over thema's die de verdere ontplooiing van onze Koninkrijksbetrekkingen aangaan. 'Solidarity that unites', zeg ik de oud-voorzitter van de Europese Commissie Jacques Delors na.

Klikt u voor verslag, toespraken en foto's van de Jaarbijeenkomst 2015 naar onze website www.genootschapnederlandaruba.nl

Voor meer berichten over Aruba verwijzen wij u graag naar www.amigoe.com. Veel leesplezier!

Nico van Grieken, voorzitter

Inhoudsopgave

Koninkrijk- en EU-relaties	2
08 augustus: Groot opinieonderzoek over regering en Koninkrijk	2
18 September: Rijksministerraad in de fout bij aanwijzing Aruba	3
21 September: Pechtold vraagt aandacht voor positieve ontwikkelingen	4
21 September: Plasterk: Aanwijzing gouverneur Aruba viel binnen kader	3
22 september: VVD wil uitleg over advies Raad van State	4
25 september: Plasterk herhaalt mening over aanwijzing	5
26 september: Eilanden sturen reminder naar Eerste en Tweede Kamer	5
28 september: Bijleveld: 'Blijf in gesprek binnen het Koninkrijk'	6
Financiën en economie	6
04 september: St. Maarten krijgt aanwijzing van RMR	6
15 september: Extra maatregelen RMR indien geen houdbare begroting	7
16 september: Aruba heeft niet voldaan aan begrotingsnormen, overschrijdt financieel kader	8
26 september: November besluit over olieraffinaderij	9

29 september: ‘Heropening raffinaderij draagt voor ruim 7 procent bij aan bbp’	9
Duurzame energie.....	9
08 augustus: Aruba het Caribische Silicon Valley	9
11 september: TNO hecht belang aan Caribbean Branch Office.....	10
18 september: TNO en Aruba verlengen samenwerking	10
Onderwijs	11
04 augustus: ‘Waarom studeren in Nederland als het op Aruba kan?’	11
05 augustus: Nieuw studentenleven is begonnen	11
30 september: ‘Onderwijs moet aantrekkelijker worden’	11
Diversen	12
25 september: Startsein restauratie vuurtoren	12
25 september: Sterke verdeeldheid over herstel Natural Bridge	12
28 september: Frank Martinus Arion overleden	12

Noot: alle artikelen zijn uit *Amigoe*, tenzij anders vermeld.

Koninkrijk- en EU-relaties

08 Augustus: Groot opinieonderzoek over regering en Koninkrijk

ORANJESTAD — Een grootschalig wetenschappelijk koninkrijksonderzoek, gehouden door het Nederlandse Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV), start over vijf weken. Studenten van de Universiteit Aruba (UA) en Instituto Pedagógico Aruba (IPA) zullen helpen om bij 1250 adressen interviews af te nemen. De mening van de burger over regering en koninkrijksrelaties staat centraal.

Dat vertelt de Nederlandse KITLV-onderzoeker Wouter Veenendaal aan Amigoe. Het betreft een breed wetenschappelijk onderzoek dat op zowel de bovenwindse (Saba, Sint Eustatius en St. Maarten) als de benedenwindse eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) wordt uitgevoerd. De nadruk ligt op de opinie van de eilandbewoners over zowel de relaties binnen het koninkrijk, als de kijk op de lokale regering en de mate van bestuur. Veenendaal legt uit dat de 1250 Arubaanse adressen die mee mogen meedoen aan het onderzoek, zijn gekozen middels een steekproef. “Of iedereen wil meewerken is natuurlijk de vraag. Maar we hopen dat ongeveer 60 á 70 procent zal reageren.”

Impact 2010

Het onderzoek dat zich spitst op meerdere terreinen, waaronder geschiedenis, politiek, migratie, identiteit, cultureel erfgoed en mediagebruik, is volledig onafhankelijk en komt dus niet voort uit de regering. Uit het onderzoek moet naar voren komen hoe de relatie is tussen de verschillende eilanden binnen het Koninkrijk, maar ook hoe hun relatie is met Nederland. De researchers zullen zich extra focussen op wat voor invloed het jaar 2010 heeft gehad op de koninkrijksrelaties en het huidige bestuur; het jaar dat de Nederlandse Antillen uiteenvielen. “Het jaar 2010 is voor de andere eilanden natuurlijk meer van betekenis dan voor Aruba. Maar het laatste opinieonderzoek dat op Aruba is geweest, stamt uit 1998. Dus het is wel interessant om te kijken of de meningen in die tijd zijn veranderd, of juist hetzelfde zijn gebleven. Is bijvoorbeeld de relatie met Nederland door spanningen veranderd en hoe kijken zij aan tegen het lokale bestuur? Daarnaast is Aruba na Curaçao het grootste eiland binnen het Koninkrijk. Het kan als controle-eiland dienen in het onderzoek.”

Onderzoeksproject

De resultaten van Aruba vormen onderdeel van een groot onderzoeksproject genaamd *Confrontating Caribbean Challenges: Hybrid Identities and Governance in Small-scale Island Jurisdictions*, dat geleid wordt door Gert Oostindie. Andere onderzoekers die aan het project meewerken zijn Vance Roitman, Stacey Mac Donald en Sanny Roitman. De bedoeling is dat de resultaten gepubliceerd gaan worden in wetenschappelijke tijdschriften, maar ook teruggekoppeld gaan worden naar de lokale bevolking middels de media. Veenendaal hoopt in januari 2016 de eerste onderzoeksresultaten met Aruba te kunnen delen.

18 September: Rijksministerraad in de fout bij aanwijzing Aruba

DEN HAAG — De Rijksministerraad heeft in 2014 niet de juiste procedure gevolgd bij de financiële aanwijzing voor Aruba, destijds aanleiding voor de hongerstaking van premier Mike Eman. Dat valt af te leiden uit het antwoord van de Raad van State op vragen van de Tweede Kamer en van de Staten van Aruba, Curaçao en St. Maarten.

De Rijksministerraad gaf in juli 2014 via een aanwijzing opdracht aan gouverneur Fredis Refunjol om de Arubaanse begroting eerst te laten onderzoeken, voor hij akkoord zou gaan door zijn handtekening te zetten. Aanleiding waren zorgen van de Nederlandse regering over het toenemende begrotingstekort en het uitblijven van bezuinigingen.

Volgens de Raad van State heeft de Rijksministerraad echter een procedurele fout gemaakt. Als de gouverneurs van Aruba, Curaçao en St. Maarten vermoeden dat een begroting of andere landsverordening in strijd is met de belangen van het Koninkrijk of internationaal recht, dan kunnen ze deze alleen voordragen voor vernietiging. Die bevoegdheid is vastgelegd in het Reglement van de Gouverneur. “Het is met deze bepaling niet verenigbaar dat de Gouverneur een aanwijzing gegeven wordt om de vaststelling van een verordening of besluit gedurende langere tijd op te schorten”, schrijft de Raad van State. Alleen als onderdeel van een vernietigingsprocedure, met een verplicht advies door de Raad van State, is een tijdelijke schorsing mogelijk.

Er bestaat wel een juridische mogelijkheid om de vaststelling, een begroting of landsverordening uit te stellen, maar daar zal de Rijksministerraad dan zelf voor moeten zorgen, bijvoorbeeld via een Algemene Maatregel van Rijksbestuur, overigens ook na het inwinnen van advies bij de Raad van State. De gouverneur speelt in die procedure geen rol, met uitzondering van zijn plicht om landsverordeningen en -besluiten naar de Koning te sturen, schrijft de Raad van State. “Voordeel van een algemene maatregel is dat de gouverneur minder snel in een onhoudbare positie geplaatst wordt.”

De bepalingen uit het Reglement van de Gouverneur hebben niet als gevolg dat de Rijksministerraad nooit een aanwijzing mag geven aan een gouverneur, merkt de Raad van State op. Maar als er een aanwijzing wordt gegeven, dan mag die alleen betrekking hebben op de bevoegdheden die een gouverneur heeft als Koninkrijksorgaan. In die rol houdt hij toezicht op de naleving van Rijkswetten, waakt hij over de belangen van het Koninkrijk en kan hij landsverordeningen voordragen voor vernietiging.

“Met een aanwijzing kunnen derhalve geen nieuwe bevoegdheden voor de gouverneur als Rijksorgaan (...) worden geschapen. De landsorganen kunnen ook niet worden verplicht mee te werken ten behoeve van bevoegdheden van de gouverneur die verder zouden rijken dan het Reglement van de Gouverneur.”

Bij elke aanwijzing is het daarnaast van belang om rekening te blijven houden met de middelen waarover een land beschikt en een juiste afweging te maken of landen zelf in staat zijn om problemen op te lossen.

In het advies benadrukt de Raad van State verder dat de gouverneurs van Aruba, Curaçao en St. Maarten zich in een kwetsbare positie bevinden, aangezien ze een rol vervullen op Koninkrijksniveau én op landsniveau, waar de gouverneur deel uit maakt van de landsregeringen.

“De gouverneur is daarin geen onderdeel van de Nederlandse vertegenwoordiging in de landen of een vooruitgeschoven post van de Nederlandse regering, net zo min als hij eerste vertegenwoordiger van de landen in Den Haag is. De afweging en de beslissing wat tot de ene functie (landsorgaan) of tot de andere functie (Koninkrijksorgaan) behoort, is de eigen verantwoordelijkheid van de gouverneur, die hem niet uit handen kan worden genomen”, schrijft de Raad van State. De raad meldt stellig dat de Rijksministerraad, de Nederlandse regering en de regeringen van Curaçao, Aruba en St Maarten de gouverneur op dat gebied moeten respecteren.

21 September: Plasterk: Aanwijzing gouverneur Aruba viel binnen kader

DEN HAAG — De aanwijzing van de Rijksministerraad voor Aruba verliep geheel volgens de procedure en regels. Dat meldt minister Ronald Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in een reactie op de voorlichting van de Raad van State vorige week.

Op verzoek van de Tweede Kamer gaf de Raad van State een toelichting op de procedure en juridische ruimte voor een aanwijzing, waarbij met name werd ingegaan op aanwijzingen via de gouverneurs van Aruba, Curaçao en St. Maarten. Verschillende media, waaronder Amigoe, interpreteerden het advies als kritiek op de procedure die de Rijksministerraad in juli 2004 volgde bij de aanwijzing. Gouverneur Fredis Refunjol kreeg opdracht om eerst onderzoek te laten verrichten naar de houdbaarheid van de begroting en pas daarna zijn handtekening te zetten.

Dat leek in strijd met de opvatting van de Raad van State dat de gouverneur nooit een aanwijzing kan krijgen die buiten zijn bevoegdheden als Koninkrijksorgaan liggen. De ondertekening van een begroting en andere landsverordeningen is een bevoegdheid als landsorgaan. Ook meldde de Raad van State dat de vaststelling van een landsverordening of landsbesluit niet gedurende een lange termijn opgeschort kan worden door middel van een aanwijzing.

Plasterk benadrukt dat het advies van de Raad van State niet specifiek van toepassing was op de aanwijzing voor Aruba, maar slechts de algemene regels voor de procedure die gevolgd moet worden. Afgezien daarvan viel de aanwijzing van de Rijksministerraad volgens hem wel binnen de juridische kaders, laat hij via zijn woordvoerder weten. Die reactie is in lijn met de antwoorden van de minister op vragen van de Tweede Kamer in november vorig jaar. Plasterk schreef toen dat de aanwijzing geen inbreuk was op de bevoegdheden van de gouverneur op landsniveau, aangezien hij nog steeds zelf de beslissing mocht nemen om de begroting te ondertekenen of alsnog voor te dragen voor vernietiging, hetgeen overigens weer wel een bevoegdheid is als vertegenwoordiger van het Koninkrijk. De gouverneur kreeg alleen de opdracht om eerst onderzoek te doen op basis waarvan hij die beslissing kon nemen. Ook was er volgens Plasterk geen sprake van lange termijn uitstel. "De aanwijzing bepaalt ook wanneer die aanhouding vervalt", schreef de minister.

De Raad van State meldt in een reactie dat de voorlichting inderdaad niet specifiek betrekking heeft op de aanwijzing voor Aruba, maar gebaseerd was op vragen van de Tweede Kamer over aanwijzingen aan de gouverneur. "Ze beogen juist in het algemeen meer te weten te komen over de procedure rondom aanwijzingen en de positie van de gouverneur", meldt persvoorlichter Sabine Heijstek desgevraagd. "In de voorlichting worden meerdere aspecten besproken. Het is dus niet onverwacht dat zowel de Caribische landen als de minister van BZK op verschillende punten nadruk leggen."

21 September: Pechtold vraagt aandacht voor positieve ontwikkelingen

DEN HAAG — D66-leider Alexander Pechtold vindt dat de Nederlandse regering te vaak de nadruk legt op negatieve ontwikkelingen in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Na enig aandringen gaf premier Mark Rutte (VVD) deze week toe dat er ook aandacht mag zijn voor Caribische Nederlanders met de juiste intenties.

De kwestie kwam aan de orde tijdens het Tweede Kamerdebat over de kabinetsplannen, die op Prinsjesdag werden gepresenteerd. Pechtold verwees hierin naar de Troonrede, waarin koning Willem-Alexander het belang van samenwerking binnen het Koninkrijk benadrukte, maar ook de aanpak van corruptie en fraude noemde. "De overheid heeft een voorbeeldfunctie bij het uitdragen van gedeelde waarden. De integriteit van het openbaar bestuur mag niet ter discussie staan. De overheid stelt regels en handhaaft die om de openbare orde en veiligheid te bewaken. Waar onder- en bovenwereld vermengd raken, wordt dit aangepakt. Daarvoor komt extra geld beschikbaar", aldus de koning, die hiermee op de afgesproken versterking van rechtshandhaving doelde.

Pechtold vond die verwijzing niet gepast. "Ik vond de zin in de troonrede over boven- en onderwereld die vermengd raken, in het licht van de wat gespannen verhoudingen niet zo zorgvuldig gekozen. Een eiland als St. Maarten heeft zelf een aantal keren aan de bel getrokken. Mijn vraag is of de minister-president zich ervan bewust is dat met name in dat deel van het Koninkrijk dit soort zaken nog secuurder worden gelezen. Is hij het met mij eens dat we niet alle bestuurders op de eilanden over één kam moeten scheren", vroeg Pechtold, tevens oud-minister van Koninkrijksrelaties.

Rutte was het eens met Pechtold, maar benadrukte dat de situatie op de eilanden, en zeker op St. Maarten, wel zorgelijk is. "Dat is ook de reden waarom daar fors extra wordt geïnvesteerd, ook in de politiecapaciteit. Ik kan daar in het openbaar niet te veel over zeggen, maar laten we de problemen niet onderschatten. Ze zijn ernstig", zei hij.

Pechtold hield echter vol. "Toch is de Troonrede weer iets anders dan een begroting en weer iets anders dan een overleg hier. Naar de Troonrede wordt zeker in dat deel van het Koninkrijk heel nauw geluisterd. Het is meer een oproep dat het, als we over dat deel van ons Koninkrijk spreken, wat mij betreft ook eens wat vaker positief, stimulerend mag zijn", zei Pechtold.

Hierop antwoordde Rutte dat er inderdaad heel veel mensen met de juiste intenties zijn op Curaçao, Aruba en St. Maarten, waar ook aandacht voor mag zijn. "Niettemin hebben wij grote zorgen gehad over de begroting op Aruba. Daar zijn nu goede stappen gezet. We moeten dat heel zorgvuldig monitoren, maar daar zijn we mee bezig. Curaçao blijft ook altijd kwetsbaar, maar ik ben het zeer met de heer Pechtold eens: we moeten ook de positieve krachten noemen."

22 September: VVD wil uitleg over advies Raad van State

DEN HAAG — Minister Ronald Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft het verzoek gekregen om zijn visie te geven op de voorlichting die de Raad van State heeft gegeven over aanwijzingen. Het is een initiatief van VVD-Tweede Kamerlid André Bosman die voor zijn verzoek steun zoekt bij de andere leden van de Tweede Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties.

“Ik zou graag een brief namens de commissie willen vragen aan de minister van BZK als reactie op de voorlichtingsvraag van de Tweede Kamer ten aanzien van de aanwijzing van de Rijksministerraad met betrekking tot Aruba”, schrijft Bosman aan de commissie. “Ik zou graag een appreciatie van de minister willen van deze voorlichting en hoe hij de aanwijzing ziet in het licht van deze voorlichting.” De VVD’er wil antwoord voor het debat over de begroting van Koninkrijksrelaties, dat voor de week van 5 oktober geagendeerd is. Commissievoorzitter Jeroen Recourt (PvdA) stelt voor om in te stemmen met het verzoek.

Plasterk liet gisteren weten dat hij de voorlichting van de Raad van State interpreteert als een bevestiging dat de Rijksministerraad de juiste procedure gevolgd heeft. Anderen zien de uitleg van de Raad van State juist als een bevestiging dat de regels niet in acht zijn genomen. De Raad van State meldt zelf dat er in de voorlichting verschillende aspecten worden behandeld en dat het daarom niet onverwacht is dat verschillende partijen de nadruk op verschillende elementen leggen.

Het Caribisch Netwerk meldt dat hoogleraar Arjen van Rijn echter hard oordeelt over de opstelling van de minister. “Volgens mij hebben ze bij BZK niet goed gelezen. Een aanwijzing kan niet tot doel hebben om de gouverneur ervan te weerhouden een landsbesluit te bekrachtigen. Dat mag juridisch niet.”

Van Rijn ergert zich aan de houding van het ministerie. “Ik snap niet dat ze niet gewoon toegeven dat ze fout zitten. De Raad van State heeft geoordeeld, punt. Om dan een wegduikende beweging te maken, vind ik onprofessioneel en onwaardig. Hiermee is de noodzaak van een geschillenregeling opnieuw aangetoond. Al denk ik niet dat dit helpt op weg naar een dergelijke regeling. Gezien de houding van Nederland valt het niet te verwachten. Ik verwacht dat ze het over de volgende Tweede Kamerverkiezingen heen proberen te tillen”, zegt Van Rijn.

25 September: Plasterk herhaalt mening over aanwijzing

DEN HAAG — Minister Ronald Plasterk heeft nogmaals benadrukt dat de Rijksministerraad correct heeft gehandeld bij de aanwijzing voor Aruba. “Het kabinet leest in de voorlichting niet een onrechtmatig verklaring van de aanwijzing aan de Gouverneur van Aruba”, aldus de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in een brief aan de Tweede Kamer.

Plasterk benadrukt de opmerking van de Raad van State dat de gouverneurs van Aruba, Curaçao en St. Maarten rekening moeten houden met de belangen en verantwoordelijkheden van het Koninkrijk, wat in de praktijk neerkomt op het waarborgen van mensenrechten, deugdelijk bestuur en rechtszekerheid. Volgens de Raad van State mag de Koninkrijksregering ofwel de Rijksministerraad de gouverneurs aanwijzingen geven voor het vervullen van die taak, die bovendien als gevolg kan hebben dat de gouverneurs zich mengen in landsaangelegenheden, aldus Plasterk.

“De Koninkrijksregering kan hem (...) aanwijzingen geven, met name gericht op onderzoek en tijdelijke maatregelen gericht op het tegengaan of voorkomen van situaties die tot ingrijpen op grond van artikel 43, tweede lid, van het Statuut kunnen leiden”, citeert de minister de toelichting van de Raad van State. Artikel 43 omschrijft de verantwoordelijkheid voor de waarborg van goed bestuur, rechtszekerheid en mensenrechten.

De uitleg van de Raad van State was niet specifiek geschreven voor de aanwijzing voor Aruba in juli 2014, maar in Aruba was er inderdaad sprake van een situatie waarin de Rijksministerraad overwoog om in te grijpen, aldus Plasterk. “De financiële positie van Aruba en de signalen daarover in de rapporten van het IMF, de Raad van Advies van Aruba en de cijfers van Aruba zelf, waren zo verontrustend dat de Koninkrijksregering de noodzaak aanwezig achtte onderzoek te laten doen naar de realiteit van de begroting”, schrijft Plasterk. Met het onderzoek als tijdelijk maatregel kon worden voorkomen dat de financiële situatie van Aruba verder zou verslechteren en er door de Rijksministerraad moest worden ingegrepen in het kader van de waarborgfunctie, aldus de minister.

Plasterk verwijst tot slot naar de uitleg van de Raad van State van de waarborgfunctie. “Zoals de Afdeling stelt, impliceert het begrip waarborgen dat het beoogde resultaat behouden blijft en niet dat men de put pas mag dempen als het kalf verdrongen is. Een andere uitleg van artikel 43, tweede lid, van het Statuut zou afbreuk doen aan het beoogde resultaat van de waarborgfunctie”, schrijft hij.

26 September: Eilanden sturen reminder naar Eerste en Tweede Kamer

ORANJESTAD — De Statenvoorzitters van Aruba, Curaçao en St. Maarten hebben onlangs een reminder voor een reactie op de stand van zaken rond de ‘geschillenregeling’ gestuurd naar hun Nederlandse evenknieën, de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer.

Met de geschillenregeling willen de parlementen van de vier landen in het Koninkrijk een onafhankelijke commissie invoeren die geschillen binnen het Koninkrijk kan beslechten. Doordat de Statenvoorzitters van de eilanden nog geen reactie hebben gehad op hun brief van 27 juli, hebben de drie landen opnieuw een brief verstuurd. De drie Statenvoorzitters willen namens hun Ipko (Interparlementair Koninkrijksoverleg) -delegaties het standpunt van beide Kamers over de beslissingen van de Koninkrijksconferentie van 16 juni met betrekking tot de geschillenregeling weten. Alle eilanden en de Eerste en Tweede Kamer van Nederland zijn tot overeenstemming gekomen om een raamwerk te maken voor de geschillenregeling. De Nederlandse minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ronald Plasterk, was bij de laatste Koninkrijksconferentie op Curaçao niet klaar om de volgende stap te zetten.

28 September: Bijleveld: 'Blijf in gesprek binnen het Koninkrijk'

AMSTERDAM — Het Koninkrijk moet onderhouden worden en daarvoor is het belangrijk dat alle landen met elkaar in gesprek blijven. Ank Bijleveld-Schouten, voorzitter van het Nationaal Comité 200 Jaar Koninkrijk, zei dit afgelopen week bij de laatste persconferentie van het feestelijke evenement.

Bijleveld is tevreden over de vele activiteiten van de afgelopen twee jaar. "Het was ons doel om iedereen te betrekken bij de viering van 200 jaar Koninkrijk en niet alleen de prominenten." Met zes grote en talloze kleine activiteiten is de organisatie daar ook in geslaagd, zei ze. Uit een enquête in opdracht van de NOS bleek dat slechts 6 procent van alle Nederlanders deel heeft genomen aan een van de activiteiten en dat 45 procent helemaal niet op de hoogte was van de viering. Volgens Bijleveld is dat echter geen reden tot zorg. "55 procent was dus wel bekend met de viering."

Ze wees ook op een ander onderzoek in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, waaruit bleek dat bijna een kwart van de inwoners van het Koninkrijk aan één of meer van de activiteiten had meegedaan. De nagespeelde landing op het strand van Scheveningen door Prins Willem Frederik, waarmee de viering werd geopend in december 2013, werd ook door een kwart van alle mensen bekeken. "Het is ook niet eenvoudig om aandacht te krijgen van een grote massa mensen, verspreid over verschillende landen."

Het Caribische deel van het Koninkrijk werd zoveel mogelijk betrokken bij de viering. "De veelkleurigheid van ons Koninkrijk brengt ons veel", zei Bijleveld in dat kader. Eén van de zes hoofdactiviteiten, namelijk het Koninkrijk-jeugdparlement, vond plaats op St. Maarten. Zo'n vijftig jongeren uit alle delen van het Koninkrijk debatteerden in mei 2014 drie dagen lang over samenwerking op tal van gebieden. Deze activiteit was met name belangrijk omdat hiermee ook de volgende generatie actief bij de viering werd betrokken, zei Bijleveld.

Ook kregen basisschoolleerlingen op Curaçao, Aruba, St. Maarten en de eilanden van Caribisch Nederland een boekje, waarin belangrijke momenten van de afgelopen 200 jaar worden toegelicht. Gevoelige onderwerpen, zoals de slavernij, werden daarbij niet geschuwd. Bijleveld merkte ook op dat kinderen in de Caribische landen veel meer over het Koninkrijk weten dan hun leeftijdsgenoten in Nederland.

Bijleveld, die als voormalig staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties betrokken was bij de ontmanteling van de Nederlandse Antillen, reageerde desgevraagd op de toegenomen spanningen binnen het Koninkrijk, al benadrukte ze dat het Nationaal Comité geen politieke organisatie is. Het is essentieel om over de gezamenlijke normen en waarden en over diversiteit te blijven praten, zei ze. "Het is belangrijk om het Koninkrijk te blijven onderhouden. We moeten hier samen aan blijven werken en aandacht houden voor onze verworvenheden", aldus Bijleveld.

Het koninkrijk-jubileum werd zaterdag beëindigd met een officiële bijeenkomst in het Koninklijk Theater Carré en een feestelijk slotspektakel op de Amstel in Amsterdam. De sluiting is bijgewoond door de gouverneurs en verschillende ministers en Statenleden van Curaçao, Aruba en St. Maarten en genodigden uit Bonaire, St. Eustatius en Saba. Naast artiesten uit Europees Nederland traden ook Izaline Calister uit Curaçao en Sharon Doorson en Ruth Jacott uit Suriname op. De voorzitter van het Koninkrijk-jeugdparlement, de Arubaanse Marifer Aguirre Broca, deelde in een toespraak haar dromen voor het Koninkrijk.

Financiën en economie

04 September: St. Maarten krijgt aanwijzing van RMR

DEN HAAG — De Rijksministerraad heeft zoals verwacht de regering van St. Maarten vanmiddag een aanwijzing gegeven om de begroting voor 2015 in evenwicht te brengen en uiterlijk op 31 oktober weer voor te leggen aan het College financieel toezicht (Cft). Minister van Financiën Martin Hassink kondigde al eerder aan dat hij bezwaar aantekent bij de Raad van State tegen de beslissing.

“De Rijksministerraad heeft besloten om het advies van het Cft te volgen en een aanwijzing te geven,” zei minister Ronald Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in een toelichting na afloop van de vergadering. “Ik heb minister Hassink afgelopen week gesproken en ik heb veel respect en waardering voor wat hij doet. In zekere zin is de aanwijzing ook een steun in de rug voor de minister van Financiën.”

Plasterk trok onder meer een vergelijking met de situatie op Curaçao, dat in 2012 een aanwijzing kreeg om de begroting op orde te brengen. “Curaçao heeft nu een begroting die in balans is. Meer dan dat, de regering ziet het ook als eigen doelstelling om een evenwichtige begroting te hebben. Die aanwijzing werd aanvankelijk ook als vervelend beschouwd, maar twee, drie jaar later ziet men dat het goed is voor de toekomst van het land en de economie”, aldus Plasterk.

Over het aangekondigde bezwaar dat St. Maarten bij de Raad van State wil maken, zei de minister dat hij zich ook goed kon voorstellen dat de regering in plaats daarvan hard aan het werk gaat om de begroting op orde te krijgen.

De beslissing van de Rijksministerraad komt niet als een verrassing voor St. Maarten. Het Cft adviseerde al in juli om St. Maarten een aanwijzing te geven, maar de uiteindelijke beslissing werd over de zomervakantie heen getild. Afgelopen week zei minister Hassink vervolgens dat de aanwijzing onvermijdelijk was. Volgens Hassink zouden het Cft en de Rijksministerraad echter iets meer rekening moeten houden met de lokale situatie en het feit dat St. Maarten nooit volledig gebruik heeft kunnen maken van de schuldsanering. St. Maarten heeft daarnaast te maken met een gebrek aan mankracht en onvoldoende ondersteuning van Nederland, bijvoorbeeld bij de professionalisering van de belastingdienst.

Plasterk zei in een reactie dat het innen van belasting in eerste instantie de verantwoordelijkheid van St. Maarten zelf is. “Als men gerichte expertise nodig heeft, dan wil ik met alle plezier kijken hoe we daar ondersteuning in kunnen geven, maar ik wil niet de verwachting wekken dat Nederland de mankracht beschikbaar zal stellen om daar een deel van een landstaak over te nemen.” Nederlandse expertise is ook beschikbaar als St. Maarten hulp nodig heeft om aan de aanwijzing te voldoen, maar op dit moment is er nog geen concreet verzoek voor ingediend, aldus de minister.

De aanwijzing bestaat uit de opdracht om uiterlijk 31 oktober een aantal wijzigingen door te voeren, waaronder het compenseren van een begrotingstekort van 60 miljoen gulden en het wegwerken van een betalingsachterstand van 189 miljoen gulden. Dit zijn vooral achterstallige betalingen aan het pensioenfonds en de zorgverzekering. De maatregelen mogen worden verspreid over de periode 2015 tot 2018.

St. Maarten kreeg ook de opdracht om het pensioen- en zorgstelsel reorganiseren, maar krijgt daar tot eind 2016 de tijd voor. Maatregelen op dat gebied zijn onder andere de verhoging van de pensioenleeftijd. Zolang de begroting niet op orde is, krijgt St. Maarten geen toestemming om leningen af te sluiten.

15 September: Extra maatregelen RMR indien geen houdbare begroting

DEN HAAG/ ORANJESTAD — Aruba en St. Maarten krijgen te maken met extra maatregelen door de Rijksministerraad als beide landen geen houdbare begroting kunnen realiseren. “Indien de belangen van het Koninkrijk hierom vragen, zal het Kabinet in de Rijksministerraad (RMR) streven naar aanvullende maatregelen.” Minister Ronald Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties schrijft dit in een toelichting op de begroting en het beleid van zijn ministerie voor 2016. De cijfers en toelichting werden net als de begrotingen van andere ministeries vandaag, op Prinsjesdag, bekend gemaakt.

De landen van het Koninkrijk hebben een veel zakelijkere relatie met elkaar dan voorheen. “Mede als gevolg van de staatkundige hervorming zijn de verhoudingen binnen het Koninkrijk zakelijker en directer geworden”, schrijft Plasterk. Met ‘zakelijker’ verwijst hij naar een relatie waarin de onderlinge landen meer gelijkwaardig aan elkaar zijn. “Zakelijk omdat niet meer de ongelijke donorrelatie bestaat die voorheen de onderlinge relaties tussen Nederland en de landen kenmerkte. De onderlinge verhouding (wordt) derhalve thans gekenmerkt door meer gelijkwaardigheid en vooral de mogelijkheid om vanuit eigen kracht en behoefte met anderen binnen het Koninkrijk samen te werken. Zakelijk ook omdat de relaties worden geleid door de waarden en afspraken neergelegd in het Statuut en de consensusrijkswetten op het gebied van financieel toezicht en rechtshandhaving”, schrijft de minister.

Met ‘directer’ doelt de minister op het wegvallen van de bestuurslaag die de Nederlandse Antillen tot vijf jaar geleden vormde, die als gevolg heeft dat de Rijksministerraad een meer actieve rol speelt, aldus Plasterk. “Problemen bijvoorbeeld met integriteit op St. Maarten of zoals in 2012 met de financiën van Curaçao worden niet meer eerst op het niveau van de Nederlandse Antillen besproken en opgelost maar komen snel op de agenda van de Rijksministerraad aan de orde.” Plasterk erkent dat dit de afgelopen jaren voor veel discussie heeft gezorgd, maar stelt dat er aan de voordelen om deel te zijn van een Koninkrijk ook verplichtingen verbonden zijn, zoals het naleven van afspraken.

“Actieve betrokkenheid van de Rijksministerraad daarbij, laat staan bestuurlijke interventies, zijn uiteraard geen doel op zichzelf; de landen zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor hun keuzes op de diverse beleidsterreinen”, schrijft hij. Hij noemt tot slot de stappen die al genomen zijn om een geschillenregeling te realiseren.

De begroting en de beleidsplannen voor 2016 kennen verder weinig verrassingen. Plasterk noemt de samenwerking op het gebied van rechtshandhaving en de noodzaak om het financieel beheer te verbeteren op Curaçao en met name op St. Maarten en Aruba. Zo moeten de financiële risico's van overheidsnv's zoveel mogelijk beperkt worden.

De verwachte uitgaven en inkomsten voor Koninkrijksrelaties weerspiegelen de ontwikkelingen van de afgelopen maanden. Voor de samenwerking op het gebied van justitie, waarmee Nederland tevens hoopt bij te dragen aan de deugdelijkheid van bestuur, is 70,3 miljoen euro gereserveerd in 2016, meer dan de 63 miljoen van het lopende jaar. Het verschil zit het met name in hogere kosten voor de Kustwacht, waarvoor nieuwe boten worden aangeschaft, en voor de recherche. Plasterk noemt in dat verband de Integriteitskamer voor St. Maarten.

Het overzicht van uitgaven en inkomsten voor de bevordering van de autonomie heeft dit jaar een andere indeling met aparte hoofdstukken voor bijvoorbeeld leningen, voor personeel en organisatie en voor de eilanden van Caribisch Nederland. Een vergelijking met de uitgaven in 2015 is daardoor lastiger. De belangrijkste hoofdstukken zijn de schuldsanering die verband houdt met de ontmanteling van de Nederlandse Antillen, waarvoor een bedrag van 150 miljoen euro staat gereserveerd. Voor personeel en organisatie is 21,5 miljoen uitgetrokken in 2016. Plasterk merkt hierbij op dat dit meer is dan in 2015 doordat het College financieel toezicht ook taken kreeg op Aruba en vanwege kosten voor de realisatie van een Integriteitskamer voor St. Maarten.

16 September: Aruba heeft niet voldaan aan begrotingsnormen, overschrijdt financieel kader

ORANJESTAD — Het Land Aruba heeft in 2014 niet voldaan aan de afgesproken begrotingsnormen. Ook het vorig jaar gepresenteerde meerjarig financieel kader werd eerst bijgesteld en daarna alsnog overschreden. Het budgetrecht van de Staten is in 2014 grotendeels buitenspel gezet.

Dat zijn de belangrijkste kritiekpunten van de Algemene Rekenkamer Aruba (ARA) na onderzoek naar de jaarrekening 2014 van het Land Aruba. Het onderzoeksrapport werd gisteren openbaar gemaakt.

De regering presenteerde in 2014 een gewijzigd begrotingsbeleid en heeft afspraken gemaakt om de overheidsfinanciën te verduurzamen en op termijn begrotingsevenwicht te bereiken. Hiervoor heeft zij een begrotingsnorm voor de komende vier jaren geaccordeerd. Om aan de afgesproken begrotingsnorm te kunnen voldoen, heeft de regering een financieel kader 2014-2018 gepresenteerd. Het onderzoek van de Algemene Rekenkamer wijst echter uit dat aan de afgesproken begrotingsnormen vooralsnog niet wordt voldaan. Het is volgens ARA van essentieel belang, dat de regering overgaat tot daadwerkelijke beheersing van de uitgaven, om de meerjarige doelstellingen te bereiken. "Het is belangrijk om het niet alleen bij afspraken te houden, maar om de gemaakte afspraken ook na te komen. Dus niet alleen woorden, maar ook daden."

De minister van Financiën, Angel Bermudez, is het er mee eens dat gemaakte afspraken nu ook moeten worden nagekomen. De minister heeft aangegeven zich hiervoor te zullen inzetten. De Algemene Rekenkamer drukt minister Bermudez verder op het hart om toe te zien op meer transparantie richting de Staten.

Gedurende 2014 zijn er voor het eerst periodieke tussentijdse cijfers samengesteld over de begrotingsuitvoering. Deze cijfers kunnen voorkomen dat gemaakte afspraken niet worden nagekomen. Dat kan echter alleen als de tussentijdse cijfers tijdig beschikbaar zijn en de betrouwbaarheid wordt gewaarborgd. Verdere verbetering van het financieel beheer is daarom volgens de Rekenkamer een noodzaak. "Het financieel beheer kent voor 2014 echter weinig toetsbare verbeteringen." Wel is ARA positief over het plan van aanpak voor verbeteringen in het financieel beheer, dat in maart 2015 aan de Staten is aangeboden. Ook is er een nulmeting verricht naar de huidige situatie van het financieel beheer. "Het is van groot belang dat het financieel beheer op orde wordt gebracht, omdat dit de basis vormt voor de verduurzaming van de overheidsfinanciën."

Door de late indiening van de Landsbegroting 2014 was het noodzakelijk om middelen beschikbaar te stellen om de overheidsdiensten gaande te houden. De manier waarop de regering deze middelen heeft vrijgemaakt, maakt volgens de Rekenkamer 'op een pijnlijke manier duidelijk dat het budgetrecht van de Staten in 2014 grotendeels buitenspel is gezet'. ARA maakt zich zorgen over deze gang van zaken en merkt op dat ook de Staten verantwoordelijk is voor het doen naleven van procedures die haar budgetrecht aangaat. ARA beveelt daarom de Staten aan maatregelen te nemen om de uitholling van het budgetrecht een halt toe te roepen. "Zij dient erop toe te zien dat afspraken worden nageleefd. Hierbij dient gebruik gemaakt te worden van de mogelijkheid om de verantwoordelijke minister(s) ter verantwoording te roepen. Het opleggen van sancties moet niet uit de weg worden gegaan."

26 September: November besluit over olieraffinaderij

ORANJESTAD — November van dit jaar moet duidelijk zijn of de Valero-raffinaderij in San Nicolas haar deuren weer opent. Volgens Milieu-minister Mike de Meza is het 90 procent zeker dat de Amerikaanse oliemaatschappij Citgo de raffinaderij nieuw leven in gaat blazen. Nu wordt onderzocht of de oude olieraffinaderij milieuvriendelijker kan functioneren.

Afgelopen week werd een intentieverklaring ondertekend tussen de Arubaanse regering en de oliemaatschappij Citgo. Deze MoU (Memorandum of Understanding) heeft de weg voor Citgo vrijgemaakt om technische en economische haalbaarheidsstudies uit te voeren. Onderzocht wordt of er mogelijkheden bestaan dat de raffinaderij gebruik gaat maken van aardgas. Aardgas werd lang gezien als een afvalproduct van oliewinning, het betreft echter een fossiele brandstof die een stuk schoner is dan andere fossiele brandstoffen, omdat het minder bijdraagt aan het broeikaseffect. Verschillende partijen zijn gaan kijken bij andere olieraffinaderijen die al gebruik maken van deze gassoort. Als het op Aruba mogelijk is om aardgas te gebruiken, moet het oude systeem van de raffinaderij worden omgebouwd. Dit betreft een investering van 145 miljoen florin.

Al eerder gaf minister-president Mike Eman aan dat hij voor een 'groene' en milieuvriendelijkere olieraffinaderij gaat. Hij heeft gehoord over technieken en systemen die de CO₂-uitstoot van de raffinaderij kan opvangen en filteren, waarna het gebruikt kan worden voor de groei van een algenplantage. Uit deze algen kunnen in de toekomst weer waardevolle ingrediënten worden gehaald voor voeding, veevoeding en worden gebruikt bij chemische producten. Eman zei in augustus: "We willen zo groen zijn dat geen enkel hotel, dat daar wil komen, negatieve impact van de raffinaderij ondervindt." Of dit algenproductiesysteem nu ook door Citgo wordt onderzocht, is niet duidelijk.

Wat deze intentieverklaring precies betekent voor de komst van de Spaanse hotelketen Bahia Principe, die een groot hotelproject heeft gepland ter waarde van 200 miljoen florin in Seroe Colorado, is bij Amigoe onbekend. Ronald Wix, advocaat van moederbedrijf Grupo Pinero, was niet bereikbaar voor een reactie. Al in een eerder gesprek met deze krant gaf Wix aan dat het hotel absoluut geen fabrieksuitzicht wil. Groene of milieuvriendelijke raffinaderij of niet, als de Arubaanse regering besluit de olieraffinaderij in San Nicolas te heropenen, dan komt er volgens Wix geen hotel.

29 September: 'Heropening raffinaderij draagt voor ruim 7 procent bij aan bbp'

ORANJESTAD — De heropening van de olieraffinaderij in San Nicolas kan volgens minister Mike de Meza van Economische Zaken, Communicatie, Energie en Milieu zorgen voor een bijdrage aan de Arubaanse economie van meer dan 7 procent van het bruto binnenlands product (bbp).

Dat blijkt uit voorlopige ramingen voor het eerste jaar van heropening, aldus De Meza. Met de recente ondertekening van een intentieverklaring tussen de regering en oliemaatschappij Citgo staat de weg open voor due diligence naar de olieraffinaderij die in handen is van oliemaatschappij Valero. Pas na onderzoek naar de commerciële potentie en de technische staat van de raffinaderij weet Citgo of een overname en heropening haalbaar is. De Meza is hier positief over. Hij schat de kans op 90 procent dat Citgo de raffinaderij heropent. Eind november, begin december verwacht de minister dat Citgo een beslissing kan nemen over overname.

In de komende tijd zullen diverse delegaties van Citgo naar Aruba komen om uitgebreide berekeningen te doen met verschillende scenario's, specifiek gericht op de situatie van deze raffinaderij. "Dit proces wordt in nauw overleg gedaan met Valero en de Arubaanse regering", benadrukt de minister. Hierbij worden naast financiële zaken ook milieuaspecten en sociale aspecten bekeken.

Eén van de scenario's die aan bod komt, is het gebruik van meer ecologisch verantwoorde technologie voor raffinage. Hoewel Citgo hier weinig ervaring in heeft, staat het bedrijf volgens De Meza wel open voor investeringen hierin bij een mogelijke heropening van de olieraffinaderij in San Nicolas. De minister laat daarbij weten dat dergelijke investeringen uiteraard wel economisch haalbaar moeten zijn. De olieraffinaderij werd drie jaar geleden stilgelegd door eigenaar Valero.

Duurzame energie

08 Augustus: Aruba het Caribische Silicon Valley

ORANJESTAD — Aruba staat aan de voet van een gouden tijdperk. Een nieuwe economische pijler ligt voor het grijpen. Niet het toerisme of de olieraffinaderij zijn de toekomst, maar startups: relatief jonge of nieuwe bedrijven met groeipotentie. Dat stellen twee Aruba Technology (Atech) oprichters Kiume Tjon-A-Tsien en Tristan Every. De eerste Atech Conference, gepland op 28 en 29 augustus, moet de bevolking hierover opleiden.

Google, Apple en Facebook: drie technologische giganten met hun hoofdkwartier in 'Silicon Valley', bijnaam voor een staat in Californië. Inmiddels is de term Silicon Valley geworden tot een geaccepteerd synoniem voor andere plaatsen in de wereld met een hoogtechnologise industrie. Aruba is rijp om het eerste Caribische Silicon Valley te worden, stellen Tjon-A-Tsien en Every. Een eiland dat sterke nieuwe ondernemingen, ofwel 'startups' ontwikkelt en grote technologise bedrijven en investeerders aantrekt. De eerste Atech Conference moet de bevolking bekend maken met deze opkomende startup-industrie.

"Wij willen met het startup-model per se de eerste zijn binnen het Caribische gebied", vertellen de oprichters. "We zien dat startups een fenomeen zijn in Europa, de Verenigde Staten en zelfs Latijns Amerika. In de ontwikkelde landen zie je dit opkomen. Wij hebben nu de kans om voorloper te zijn in de regio, met als voordeel dat wij als hub kunnen fungeren tussen de Verenigde Staten, Latijns-Amerika en Nederland." Maar voordat ons eiland zover is, moet de samenleving eerst worden opgeleid. "Vaak is een conferentie het eindpunt, maar de Atech Conference is pas het begin. Je moet eerst een mindset stimuleren, een stukje educatie geven en de mensen op de hoogte brengen van de mogelijkheden. Daar is deze conferentie voor. In twee dagen de bezoekers alles bijbrengen en enthousiast maken over technologie, innovatie en de mogelijkheden van startups. Mensen moeten na de conferentie naar buiten lopen en zien dat dit de volgende stap is voor Aruba."

De Atech conferentie moet bijdragen aan de vorming van een 'startup-up ecosysteem'. "Om sterke startups op Aruba te realiseren heb je een goed startup ecosysteem nodig. Alle pijlen op het eiland moeten gericht zijn op entrepreneurs (ondernemers, red.), startups, vooral in technologie en innovatie", aldus de voortrekkers. Daarvoor heb je de privésector, de universiteit en ook de regering nodig. "Je ziet dat we zoeken naar een andere economise pijler. Wij vinden dat startups een belangrijke bron zijn voor de economise. Als dit een onderdeel wordt van je economise, hoef je niet alleen maar te focussen op het toerisme, of te wachten totdat de olieraffinaderij opent of niet. We kunnen op deze pijler bouwen. We worden niet alleen maar gezien als een toeristische eiland, maar als een serieuze tegenstander op het gebied van technologie en tech-startups. De volgende grote techgigant komt van Aruba." Op de vraag of dat wel reëel is voor Aruba, reageert het duo: "Absoluut. Als je 40 jaar geleden had gevraagd of het mogelijk is dat Aruba een toerismeparadijs wordt, dan zou je ook zeggen: 'ik weet het niet'. Maar op een gegeven moment besloot de regering en de privésector om daarop te focussen, het werd een beleid. Het belangrijkste is dat we allemaal dezelfde richting op kijken. Je moet meegaan met de tijd, je moet relevant blijven."

11 September: TNO hecht belang aan Caribbean Branch Office

DEN HAAG — De nieuw aangestelde Chief Operating Officer van de Nederlandse Organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO), Wim Nagtegaal, bracht recent een bezoek aan gevlmachtigde minister Alfonso Boekhoudt. Nagtegaal is de opvolger van Jan-Willem Kelder.

Ze spraken onder meer over de TNO Caribbean Branch Office in Aruba. Volgens TNO helpt het overzeese kantoor het instituut om een beter zicht te hebben op de economise situatie in de Latijns-Amerikaanse landen. "Een goed initiatief nu landen in de Latijns-Amerikaanse markt voor uitdagingen staan", aldus Nagtegaal. Hij noemt specifiek Brazilië waar de economise langzamer groeit dan verwacht.

TNO zet zich binnen het thema Energie in voor een efficiënte, betrouwbare en duurzame transitie van fossiele naar duurzame brandstoffen en het beheer van natuurlijke grondstoffen. Het instituut ondersteunt Aruba door middel van toegepast onderzoek, in samenwerking met (plaatselijke) bedrijven, overheid en universiteiten. Deze expertise kan TNO ook in omringende landen toepassen.

Om de samenwerking met Aruba te benadrukken, organiseert het instituut op 17 september een zogeheten TNO Arubadag. TNO benadert voor dit evenement bedrijven die in dezelfde sector opereren. Het instituut wil deze bedrijven duidelijk maken wat de voordelen zijn van het zakendoen met de Latijns-Amerikaanse markt via Aruba.

18 September: TNO en Aruba verlengen samenwerking

ORANJESTAD — TNO Caribbean Branch Office vestigde zich precies vier jaar geleden op Aruba. Paul Krom, president van de Raad van Bestuur van TNO, ondertekende gisteren samen met minister-president Mike Eman de voortzetting van hun samenwerking. Het nieuwe vierjarige contract werd getekend tijdens de speciale TNO-Arubadag in Den Haag waar Eman een presentatie gaf over de duurzame 2020 visie van ons eiland. In totaal was er zestig man publiek aanwezig die meer te horen kreeg over hoe Aruba fungeert als hub (tussenstation) voor Europa en Amerika. Volgens Eman was de belangstelling en interesse van het publiek groot en werden veel vragen gesteld. Daarnaast vertelt Eman dat hij blij is dat de samenwerking met TNO wordt voortgezet. "Deze samenwerking is een goed voorbeeld van hoe je met elkaar kan doorgaan en hoe Aruba gebruikt kan worden als hub."

Onderwijs

04 Augustus: 'Waarom studeren in Nederland als het op Aruba kan?'

ORANJESTAD — “Waarom zou ik in Nederland gaan studeren als het ook hier kan? In Aruba hoef ik tenminste geen kamer te huren en ben ik gezellig bij mijn familie.”

Dat zegt de 18-jarige Linso van der Burg in een interview met Jackeliene Geeve voor het Caribisch Netwerk. Hij slaagde dit jaar voor zijn eindexamen en besloot in plaats van een vervolgstudie in Nederland, een studie bedrijfseconomie te gaan volgen aan de Universiteit van Aruba (UA). Van der Burg is niet de enige. Dit jaar hebben ten minste 144 studenten ervoor gekozen om een studie te volgen in Aruba of elders in de regio.

Ook de 17-jarige Jorge Pietersz kiest ervoor om voorlopig nog even in eigen land te blijven. Hij vindt zichzelf te jong om al naar het buitenland te gaan. “Als ik straks achttien ben, wil ik wel gaan”, zo lacht Pietersz. “Ik vind het spannend, ik ben nog nooit in Nederland geweest maar er zijn daar toch meer kansen, denk ik. Zeker als ik straks een master wil volgen.”

Dat de overstap naar een ander land, cultuur en nieuwe school inderdaad spannend is, beaamt Robin Lake. Vorig jaar waagde ze zelf de overstap. Aan de Universiteit van Maastricht startte ze de studie Geneeskunde. “Ik wilde het al heel lang, maar na een paar maanden in Nederland bleek het te stressvol voor me. Een nieuwe cultuur, mentaliteit van de mensen. Ik miste mijn familie heel erg. Daarom besloot ik terug te keren en hier aan de studie bedrijfseconomie aan de UA op te pakken.”

In totaal gaan dit jaar 254 studenten het studieavontuur aan in Nederland. Afgelopen weekend zijn de eerste twee groepen vertrokken. Morgen vertrekt de derde en laatste groep. Linso van der Burg neemt nog een duik in het zwembad. Hij is blij dat hij zijn studie onder de Arubaanse zon kan beginnen.

05 Augustus: Nieuw studentenleven is begonnen

ORANJESTAD/ SCHIPHOL — Ze gaan studeren in Tilburg, Eindhoven, Breda of één van de andere studentensteden. Vandaag arriveerde de laatste groep van 85 bursalen vanuit Aruba op Schiphol. De gevolmachtigde minister van Aruba in Nederland, Alfonso Boekhoudt, en de directeur van het Arubahuis, Shandra John, verwelkomden de studenten.

Boekhoudt ontmoette de studenten bij de gate en liep met ze mee naar de banden waar de koffers kwamen. De groep stapte daarna in een bus waar ze een video kregen te zien om ze welkom te heten in een ‘vreemd’ land met andere gewoontes en een andere taal. Ook kregen ze het advies om goed om te gaan met hun geld. In de video werd ook de tip gegeven om via Facebook de afdeling Onderwijs van het Arubahuis te ‘liken’, zodat ze geïnformeerd blijven over studiezaken. De studenten kunnen het sociale medium gebruiken om vragen te stellen. Wie meer foto’s van de aankomst van de studenten wil zien, kan deze op de website van het Arubahuis zien.

30 September: 'Onderwijs moet aantrekkelijker worden'

ORANJESTAD — Digitalisering, een beter registratiesysteem, gestructureerd personeelsbeleid en netwerken, dat is wat rector Hans Timmermans voor ogen heeft om het onderwijs op Colegio Arubano aantrekkelijker te maken. “De ramen en deuren moeten open”, zegt de rector met wijd open armen, waarmee hij wil aangeven dat de school meer naar buiten gericht mag zijn in plaats van in zichzelf gekeerd.

Hij wil graag meer verbinding tot stand brengen met andere scholen. Netwerken is voor hem cruciaal. Dat is hij gewend vanuit zijn vorige functie als rector bij het Alfrink College in Zoetermeer, waar hij zeven jaar werkzaam was. “Het is belangrijk om contact te hebben met andere scholen, om samen dingen te doen. Als je samen dingen kunt ontwikkelen, dan is dat alleen maar mooi meegenomen.”

Timmermans hoopt dat hij de school kan ‘opstoten in de zogenaamde vaart der volkeren’. “Dat het een goede onderwijsinstelling gaat worden met goede examenresultaten. Ik denk dat wij, wat dat betreft, ook wel wat nederig mogen zijn in de zin dat het Colegio ook maar het Colegio is en niet hét Colegio. Want dat is het beeld wat een beetje heerst. Het onderwijs moet aantrekkelijker worden. Je moet talenten van kinderen gaan ontwikkelen.” Hij gelooft er ‘heilig’ in dat op het moment dat je een ‘slag’ kan geven aan digitalisering, dit het onderwijs een boost geeft. De rector doelt onder andere op de plannen om de iPad op school te introduceren.

Op de iPad komen de leermiddelen te staan, als de plannen doorgaan. “In plaats van met een schooltas vol boeken kom je bij wijze van spreken met een hoesje aanzetten met al je boeken erop.” Dat is de makkelijke kant van het verhaal, volgens

de rector. “Veel uitdagender is natuurlijk wat er dan in de klas mee gaat gebeuren. Want we vragen aan docenten natuurlijk ook een ander instrumentarium en een andere manier van werken.”

‘Inzoomen op de kwaliteit van onderwijs’ betekent ook meer oog voor het personeel. Zijn beeld is dat dit in het verleden niet heel gestructureerd verliep. Dat moet anders worden. “We hebben alle 105 docenten onderverdeeld bij de vier conrectoren. Ik neem alle nieuwe docenten voor mijn rekening en de stafmedewerkers. We hebben afgesproken dat alle docenten eens in de twee jaar een gesprek krijgen over hun functioneren in de klas. [...] Op deze manier kun je ook mensen coachen en helpen om hun vak te verbeteren. Ik heb een hele goede schoolleiding. We zijn de afgelopen maanden als team gegroeid en hebben hetzelfde punt op de horizon: dit moet gewoon weer een goede school worden”, zegt hij gedreven.

Diversen

25 September: Startsein restauratie vuurtoren

ORANJESTAD — Over acht maanden is het mogelijk, als het goed is, om Aruba te bewonderen vanaf het topje van de California Lighthouse. Aruba Bank overhandigde gisteren een cheque van 150.000 florin aan Stichting Monumentenfonds Aruba (SMFA), het laatste geld dat nodig was voor de werkzaamheden. Dat was meteen ook het startsein voor de restauratie van de honderd jaar oude vuurtoren. SMFA en Monumentenbureau gaan samenwerken bij deze enorme klus, die 170 werkdagen (ongeveer 8 maanden) in beslag neemt. De toren wordt afgezet met hekken gedurende de opknapbeurt. De ronde muren worden opnieuw gepleisterd en in de originele kleur geschilderd. Het project kost in totaal een miljoen florin.

25 September: Sterke verdeeldheid over herstel Natural Bridge

ORANJESTAD — Een zwarte bladzijde in de Arubaanse geschiedenis: 2 september 2005. Het instorten van de populaire toeristische attractie de Natural Bridge haalde in één klap het wereldnieuws. Sinds TEDxAruba is de natuurbrug weer het gesprek van de dag. Jan ten Hove, commandant van de Marinierskazerne in Savaneta, kondigde aan een duurzame brug te willen bouwen op de ruïne. De meningen hierover zijn sterk verdeeld.

De koraalkalkstenen Natural Bridge gelegen tussen de goudmijnen van Bushiribana en het strand van Andicuri, was beroemd. Met haar dertig meter lengte en zeven meter breedte was zij de langste en grootste natuurbrug binnen het Caribisch Gebied. In de nacht van 2 september 2005 stortte de brug in. Doordat het 's nachts gebeurde, vielen er geen gewonden. De brokstukken van de brug zijn nog altijd een bezienswaardigheid.

Dit jaar bestaat het Korps Mariniers 350 jaar. De Nederlandse commandant Jan ten Hove denkt al langere tijd na over wat hij aan Aruba terug wil geven in het kader van dit jubileum. Tijdens TEDxAruba kondigt hij zijn cadeau aan. “Wat is nou mooier dan de Natural Bridge weer in ere te herstellen?”, vraagt hij zich hardop af. Op de achtergrond verschijnt een projectie van de mogelijke nieuwe brug, die van duurzaam materiaal moet worden gemaakt, met daarbij de tekst: ‘Giving back to Aruba: Bridging the natural bridge’. Het publiek klappt en joelt, maar op Facebook verschijnt direct een felle discussie. De één noemt het plan ‘verspilling van geld’, de ander benadrukt het extreem zonde te vinden van de natuur.

Gisbert Boekhoudt van Directie Natuur en Milieu (DNM) noemt de brug een ‘mooi cadeau.’ “De brug wordt gebouwd op een ecologische plaats en is gemaakt van fiber. Het is een kunstmatige ingreep, dat wel, maar toen het bericht jaren geleden kwam dat de brug was ingestort, heeft dat heel veel pijn gedaan. Ik waardeer het dat er nu iets op wordt bedacht.”

Olinda Rasmijn van StimAruba deelt de mening van Gisbert niet. Zij ziet de brug niet zitten. “Ik had al eerder over het plan gehoord. Ze willen nu een fakebrug bouwen. Maar voor mij, en dan spreek ik niet voor StimAruba, is het klaar. Fake is niet nodig, de brug is ingestort, er bestaat geen natuurlijke brug meer.” Zij denkt dat dit alternatief een negatief effect gaat hebben op ecotoeristen. “Als ecotoeristen horen dat het een fakebrug is, dan zullen ze dat niet goedkeuren. Laat de natuur de natuur.”

28 September: Frank Martinus Arion overleden

WILLEMSTAD — De Curaçaose schrijver Frank Martinus Arion, pseudoniem van Frank Efraim Martinus (78), is gisteravond overleden. Dat bevestigt de minister van Cultuur Irene Dick (PS). Aanstaande vrijdag staat de minister stil bij de rol van de schrijver voor de standaardisering van het Papiaments. Dat doet ze op de school die hij mede heeft opgericht, Skol Humanista na Papiamentu (FSHP).

“Het doet pijn om te horen dat hij ons heeft achtergelaten”, zegt minister Dick in een telefonisch interview met Amigoe. De laatste tijd ging de gezondheid van Martinus Arion achteruit. Gisteren hoorde de minister dat de schrijver in het ziekenhuis was opgenomen. “Hij was ernstig ziek.” Vanmorgen bereikte haar het nieuws dat hij is overleden.

Volgens minister Dick heeft Martinus Arion veel betekend voor het ontastbaar cultureel erfgoed van Curaçao, namelijk het Papiaments. Hij heeft zich ruim dertig jaar ingezet om het Papiaments naar een hoger niveau te tillen en het aanzien voor deze creoolse taal te verhogen. Ook heeft Arion gewerkt aan educatiemateriaal in het Papiaments. “Mijn diepste condoleances gaan uit naar zijn familie, echtgenote en dochter en de gemeenschap van Skol Humanista na Papiamentu en iedereen van de taalgemeenschap op Curaçao”, aldus de minister.

Martinus Arion schreef in het Nederlands en het Papiaments. Zijn beroemdste boek is ‘Dubbelspel’, de roman waarmee hij in 1973 debuteerde. Een boekverfilming is in de maak. De productie is dit weekeinde begonnen.

* * * * *